

L'ATENCIÓ MÈDICA A LA PERSONA MENOR

Document de posició del COMB

L'autonomia del metge per decidir respecte de l'autonomia del pacient, amb independència de la seva edat, és un element fonamental en la pràctica professional. El transcurs del segle XX ens ha ensenyat, però, que aquesta autonomia del metge no és absoluta i que havia d'equilibrar-se amb els drets del pacient que paulatinament s'han anat reconeixent. Aquest reconeixement s'ha donat, en primer lloc, des de la pròpia comunitat mèdica, creant i assumint determinats valors, algun dels quals s'ha acabat convertint en norma jurídica.

I aquest és el cas del reconeixement dels drets del menor i del menor madur, que molt abans d'estar incorporats en normes jurídiques, alguns d'ells, ja formaven part de la consciència professional dels metges. Com exemple recent, el Codi de Deontologia de Catalunya, aprovat el 1997, recollia explícitament com normes deontològiques aquesta consciència i aquests valors vers els menors i la seva autonomia. Val dir que el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya ha anul·lat, l'any 2010, dues normes deontològiques del Codi que recollien aquests valors; però cal també emfatitzar que lleis anteriors i posteriors a la sentència segueixen fent referència a l'autonomia del menor i als seus drets en relació a la seva edat i capacitat, i que, en la nostra opinió, convaliden plenament el criteri dels professionals, tants anys sostingut i pacíficament practicat.

En aquesta línia, insistir en què la concepció actual en les societats democràtiques és que la personalitat civil s'adquireix des del moment del naixement, com reconeix la Convenció sobre els drets del nen, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989 i ratificada per l'Estat espanyol el 30 de novembre de 1990, i que el desenvolupament de la personalitat és un procés de maduració i aprenentatge que no es pot reduir a la fragmentació en etapes cronològiques.

Aquest procés gradual de desenvolupament culmina amb el reconeixement social i legal de la majoria d'edat, que en el cas de la salut són els setze anys, en termes generals, sense oblidar les excepcions regulades per llei que exigeixen els 18 anys (*assaigs clínics, tècniques de reproducció assistida i donació d'òrgans i teixits*), o els drets del major de 12 anys madur intel·lectualment i emocionalment.

En aquest sentit, el Codi Civil de Catalunya, en el seu Llibre Segon, recull aquests criteris quan estableix que "*Les persones majors de setze anys i les menors que tinguin una maduresa intel·lectual i emocional suficient per a comprendre l'abast de la intervenció en la seva salut han de donar el consentiment per sí mateixes, llevat dels casos en que la legislació d'àmbit sanitari estableixi una altra cosa*" (art. 212-2.1).

És així que la valoració de la capacitat del menor per poder decidir es configura com un dels elements clau del consentiment i garanteix, en la relació clínica, el respecte per la persona malalta i la protecció de la persona amb autonomia limitada.

Així doncs, l'avaluació de la capacitat natural del pacient per a decidir, amb independència de l'edat, és un requisit bàsic del consentiment, i una competència professional mèdica legalment reconeguda (art 7.2 de la Llei 21/2000, art 9.3 de la Ley 41/2002).

I, per damunt de qualsevol altre consideració, cal tenir sempre present que l'interès superior de la persona menor ha de ser el principi inspirador en l'adopció de qualsevol decisió que el concerneixi per part del metge que l'atén.

És des d'aquests pressupòsits que la Junta de Govern del Col·legi expressa la següent posició:

1. L'assistència a la persona menor requereix, com tot acte mèdic, una aproximació individualitzada, respectant els seus valors i conviccions i actuant amb el tacte i la sensibilitat propis d'una intervenció que té com a objectiu el seu benestar físic, mental i social i que incideix en ple procés de maduració de la personalitat.
2. El metge ha de tenir present que la potestat parental s'exerceix de forma legítima en interès dels fills d'acord amb la seva personalitat i per a facilitar-ne el ple desenvolupament, i que són els pares els que tenen el deure d'educar als fills prenent decisions que els afecten fins que aquests són capaços de decidir per ells mateixos.
3. La persona menor que tingui maduresa intel·lectual i emocional per comprendre l'abast de la intervenció en la seva salut ha de donar el consentiment per ella mateixa, sense perjudici del consentiment dels legals representants en aquells casos en que la llei així ho demani.
4. El metge promourà que la persona menor amb capacitat suficient per consentir, comparteixi amb els pares o tutors la decisió.
5. La valoració de la capacitat natural de la persona menor per decidir correspon al metge responsable de l'assistència d'acord amb els criteris de comprensió, avaluació, raonament i elecció, que impliquen tenir en compte aspectes com la seva edat, la gravetat del quadre clínic, l'efectivitat esperada de la intervenció mèdica, els riscos i les conseqüències que se'n puguin derivar, o la qualitat i adequació de la comunicació amb el metge.
6. En l'avaluació de la capacitat de la persona menor, és recomanable que el metge responsable demani el parer dels pares o tutors legals, d'altres professionals de l'equip assistencial, dels educadors o altres persones que no estiguin implicats directament en la intervenció.

7. El metge ha d'informar a la persona menor de forma comprensible i adequada a la seva capacitat, sobre la malaltia que pateix, els procediments diagnòstics, les possibles alternatives terapèutiques incloent la no intervenció, els seus resultats i els riscos significatius i les seqüeles previsibles.
8. El metge ha de respectar la voluntat de la persona menor de no ser informada.
9. La persona menor per poder decidir ha de ser capaç d'entendre, retenir i transmetre la informació rebuda, assumir les conseqüències personals de la decisió, argumentar les raons de la mateixa i expressar la decisió de manera clara i comprensible.
10. El metge farà constar en la història clínica el resultat de l'avaluació de la maduresa i la capacitat de la persona menor.
11. El respecte per la intimitat de la persona menor competent obliga al metge a guardar la confidencialitat sobre l'acte mèdic, excepte quan s'exigeix majoria d'edat per consentir o en supòsits de greu risc, així com, quan de la revelació del secret se'n presumeixi un molt probable bé per al menor o si amb el silenci es presumís un molt probable perjudici per al menor, per a d'altres persones o un perill col·lectiu.
12. El metge vetllarà per a que la decisió sigui compartida amb els pares o tutors legals, però si la persona menor competent addueix les conseqüències negatives d'informar als pares, pot demanar consell al Comitè d'Ètica Assistencial, o a d'altres professionals sanitaris, o de serveis socials, que puguin ajudar a prendre la decisió.
13. Per respecte a la intimitat de la persona menor, el metge la visitarà sense la presència de cap altre persona, quan consideri raonable aquesta petició, d'acord amb les circumstàncies del cas.
14. Quan la persona menor no tingui prou maduresa per comprendre i decidir, correspondrà als pares o tutors legals atorgar el consentiment. Només cal el consentiment d'un dels dos progenitors, però si no hi ha acord entre ells, o quan el metge consideri que la decisió perjudica al menor, es sol·licitarà la corresponent autorització judicial.
15. És una excepció a l'exigència del consentiment les situacions amb risc immediat greu per a la integritat física o psíquica de la persona menor quan no és possible aconseguir l'autorització d'aquesta o dels seus pares o tutors legals.

Barcelona, octubre de 2010.